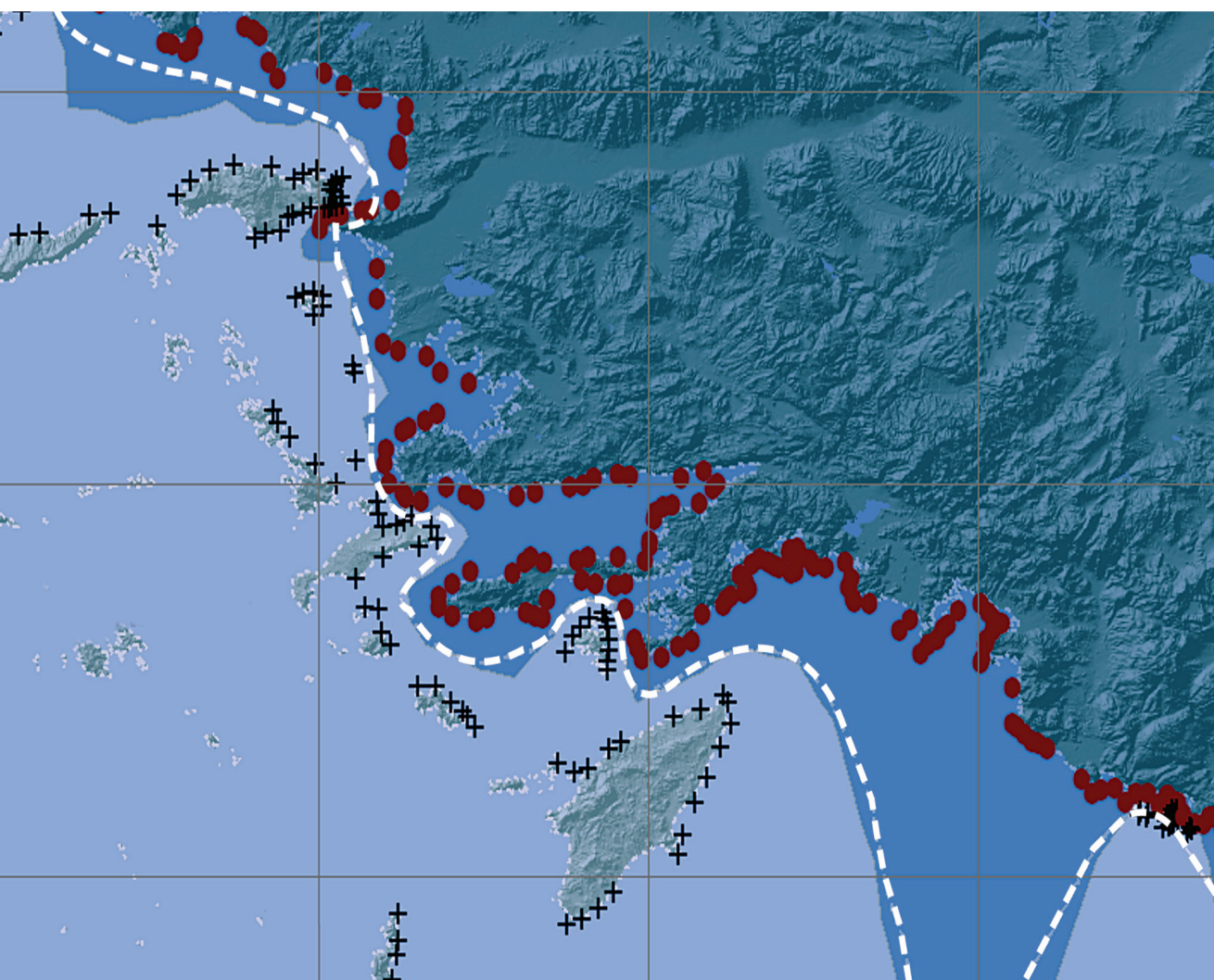

Η Ελληνική ΑΟΖ και το Καστελόριζο

ΑΡΧΕΣ ΜΙΑΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Ιωάννης Θ. Μάζης
Γεώργιος-Αλέξανδρος Σγούρος

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	4
2. Υπάρχουσα κατάσταση μετρήσεων και εικασιών για την ελληνική ΑΟΖ	6
3. Υπολογισμός ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας - Τουρκίας. Προδιαγραφές και περιορισμοί βάσει του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας του 1982 (ΔτΘ)	8
4. Η Τουρκία προκαταλαμβάνει άνευ δηλώσεων τα όρια της ΑΟΖ με βάση τις δικές της γραμμές βάσης και το δικό της προσδιορισμό σημείων στη φυσική της ακτογραμμή, με την ίδια αρχή υπολογισμού: Η παρεμπόδιση του OGS Explora	12

Ιωάννης Θ. Μάζης

*Καθηγητής Οικονομικής Γεωγραφίας - Γεωπολιτικής, Πρόεδρος Τμήματος Τουρκικών
και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών*

Γεώργιος-Αλέξανδρος Σγούρος

Διδάκτωρ Γεωλογικής Ωκεανογραφίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Ιωάννης Θ. Μάζης
Γεώργιος-Αλέξανδρος Σγούρος

Η Ελληνική ΑΟΖ και το Καστελόριζο

ΑΡΧΕΣ ΜΙΑΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

1. Εισαγωγή

Οι τελευταίες εξελίξεις στο γεωπολιτικό σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου, και δη στο δίπολο Ελλάδας - Τουρκίας, βρίσκονται στο στάδιο υλοποίησης γεωστρατηγικών οραμάτων από τουρκικής πλευράς, όπως μαρτυρούν και οι δηλώσεις Νταβούτογλου, κατά την τελευταία επίσκεψή του στην Ελλάδα, τον παρελθόντα μήνα, Μάρτιο του 2011. Η ειλικρίνεια των δηλώσεων του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών είναι δεδομένη και έπρεπε να είναι αναμενόμενη από την ελληνική διπλωματία. Κι αυτό διότι έχει από το 2001 καταγράψει αυτές του τις θέσεις στο βιβλίο του *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu, Küre Yayınları, İstanbul 2004*, από την 1η του έκδοση, το έτος 2001. Το βιβλίο τώρα βρίσκεται στη... 18η έκδοσή του στην Τουρκία!¹ Εκεί αναπτύσσει, μεταξύ άλλων, και τη γνωστή θεωρία του περί «μηδενικών τριβών με τους γείτονες της Τουρκίας», την οποία όμως απεμπολεί ως προς την Ελλάδα, αρχίζοντας τις αναφορές του στο στρατηγικό σημείο πνιγμού των μεταφορικών και αμυντικής φύσεως ροών (chock point) των Δαρδανελλίων, όπου εμπλέκει τη στρατηγική σημασία της Θράκης αλλά και του... Φαναρίου!

Θεωρεί, δηλαδή, ότι:

1) Στο γεωπολιτικό - γεωγραφικό αυτό σημείο γεωστρατηγικής επιρροής της Τουρκίας επί της Βαλκανικής και του Αιγαίου η Τουρκία αντιμετωπίζει δύο γεωστρατηγικούς ανταγωνιστικούς πόλους ισχύος: την Ελλάδα και τη Ρωσία. Ως γεωπολιτικό καταλύτη, μάλιστα, των ελληνικών γεωστρατηγικών επιδιώξεων στο συγκεκριμένο chock point θεωρεί *expressis verbis* το «Πατριαρχείο του Φαναρίου (sic!)»², το οποίο «με τη μικρή ρωμαϊκή κοινότητα επιδιώκει να αποκτήσει οικουμενικό χαρακτήρα (sic!)»³. Όσο για τη Ρωσία, θεωρεί ότι, με τις διεκδικήσεις της επί των Στενών, «επιχειρεί να ασκήσει επιρροή στους ορθοδόξους Σλάβους στην περιοχή των Βαλκανίων και του Καυκάσου»⁴.

2) Η Θράκη αποτελεί την πύλη επέκτασης της τουρκικής νεοοθωμανικής επιρροής στη Βαλκανική. Αξιολογεί ότι αποτελεί μέρος της «ζώνης ασφάλειας που δημιουργήθηκε στην Ανατολική Θράκη κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου», η οποία «πρέπει να επεκταθεί δυτικότερα με πολυμερείς και διμερείς συμφωνίες που θα συναφθούν σε βαλκανικό επίπεδο»⁵. Μάλιστα, την επέκταση αυτή τη θεωρεί άκρως ανταγωνιστικά προς τη Ρωσία, με όρους απολύτως ψυχροπολεμικούς, ως απαραίτητο στοιχείο για τη δημιουργία «αιγίδων ασφαλείας στην περιφέρεια ή εκτός της περιφέρειας, που θα έχουν ως στόχο την εξισορρόπηση του ρωσικού παράγοντα στην περιοχή και κυρίως την προετοιμασία ενός σχεδίου πλαισίου, το οποίο θα εγγυάται την εσωτερική ασφάλεια και την εδαφική ακεραιότητα της Αλβανίας, της Βοσνίας και της Μακεδονίας (sic!)»⁶.

Στον εμπορευματικό δίαυλο Δαρδανελλίων - Αιγαίου, όμως, εντάσσει λογικά ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών και τα ελληνικά Δωδεκάνησα και με ωμή ειλικρίνεια, χωρίς περιστροφές, αναφέρει ότι: «Στο σημείο αυτό πρέπει να εναρμονιστεί η γεωπολιτικοστρατιωτική πραγματικότητα με την οικονομική - πολιτική πραγματικότητα. **Με τον ίδιο τρόπο θα πρέπει να αυξηθεί η εξάρτηση των Δωδεκανήσων από τη μικρασιατική ηπειρωτική πλάκα...** (Σ.Σ.: Εννοεί την Τουρκία, δίνοντας και μια γεωλογική διάσταση, την οποία σκοπεύει να χρησιμοποιήσει ώστε να απαγορεύσει στο Καστελόριζο να διεκδικήσει ΑΟΖ ή υφαλοκρηπίδα, έστω και εάν η γεωλογική διάσταση δεν υφίσταται πλέον στη Νέα Συνθήκη για το Δίκαιο της Θαλάσσης του 1982)»⁷.

Τρία θεμελιώδη ερωτήματα γεννώνται από την αποστροφή αυτή του Νταβούτογλου.

Πρώτον: Από ποιον κινδυνεύει η εσωτερική ασφάλεια και η ακεραιότητα των τριών αυτών εθνοκρατικών οντοτήτων;

Δεύτερον: Ποια η επιρροή της Τουρκίας στη μη ολοκλήρωση του αγωγού Ρωσία - Πύργος/Μπουργκάς (Βουλγαρία) - Αλεξανδρούπολη (Ελλάδα-Θράκη);

Τρίτον: Πόσο θεωρεί ο Νταβούτογλου ότι μειώνει τις τριβές της χώρας του με την Ελλάδα η χρήση του ονόματος «Μακεδονία» για την ΠΓΔΜ;

Φυσικά, είναι απολύτως κατανοητό, υπό το ανωτέρω ομολογημένο γεωστρατηγικό τουρκικό πλαίσιο, γιατί η Άγκυρα επενδύει σε ναυτικές βάσεις στην Αλβανία, γιατί επιμένει να αναμειγνύεται ως «προστάτιδα δύναμη» των συμφερόντων της Βοσνίας και γιατί αναγνώρισε με το όνομα «Μακεδονία» την ΠΓΔΜ.

Πάντως, για μην μείνει η παραμικρή απορία σε κάποιους σχετικά με τις πραγματικές προθέσεις και το πραγματικό νόημα των γραφομένων από τον κ. Νταβούτογλου σχετικώς με το πώς εννοεί τις «μηδενικές τριβές με την Ελλάδα», παραθέτουμε την κατωτέρω αποστροφή του: «Καταβάλλονται προσπάθειες, προκειμένου η Τουρκία να συνηθίσει να ζει κατά τακτά χρονικά διαστήματα εντάσεις με την Ελλάδα και τη Συρία, κάτι το οποίο αντιστοιχεί με την προπόνηση ενός παλαιστή βαρέων βαρών για να αντιμετωπίσει κατηγορίες μεσαίων βαρών (sic!)»⁸. Αυτό έχει ως συνέπεια η χώρα να μην μπορεί να εκμεταλλευτεί το μέγιστο των δυνατοτήτων της. Η Τουρκία πλέον είναι υποχρεωμένη να αναβαθμιστεί, ώστε, ανερχόμενη σε υψηλότερη κλίμακα, να θεωρήσει τις σχέσεις της με αυτές τις χώρες ως υποδεέστερα στοιχεία, ασκώντας έναντι αυτών μόνον πολιτικές αφ' υψηλού (sic!)»⁹.

Στο γεωσύμπλοκο, όμως, της Νοτιοανατολικής Μεσογείου εντάσσει ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικώς απολύτως ορθά και την Κύπρο. Εκεί γίνεται εμφανής ο νταβουτογλιανός κυνισμός της πλέον σκληρής κλασικής σχολής της «Geopolitik».

Παραθέτουμε:

1) «[Οι τελευταίες εξελίξεις έδειξαν ότι] Οι ΗΠΑ, δημιουργώντας μια δυναμική σχέση μεταξύ των πολιτικών τους για

1. Στα ελληνικά κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ποιότητα, με τίτλο *Το Στρατηγικό Βάθος και η Διεθνής Θέση της Τουρκίας*, Αθήνα 2010.

2. Σ.Σ.: Αρνούμενος να το ονομάσει «Οικουμενικό» και να δεχτεί τον οικουμενικό του ρόλο στην απανταχού του κόσμου Ορθοδοξία.

3. Α. Νταβούτογλου, *Το Στρατηγικό Βάθος...*, Αθήνα, 2010 (ελληνική μετάφραση), σ. 201.

4. Α. Νταβούτογλου, *ό.π.αν.*

5. Α. Νταβούτογλου, *ό.π.αν.*, σ. 202.

6. Α. Νταβούτογλου, *ό.π.αν.*, σ. 202.

7. *Ό.π.αν.*, σ. 235.

8. Σ.Σ.: Εξαιρετικά... «ντελικάτη» και άκρως... «ειρηνόφιλη» προσέγγιση, δεν νομίζετε;

9. Α. Νταβούτογλου, *ό.π.αν.*, σ. 235.

την Ανατολική Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή, επιδιώκουν να έχουν υπό έλεγχο το Hinterland της Ευρώπης και να γεμίσουν το κενό γεωπολιτικού πεδίου που εμφανίστηκε στον άξονα Βαλκανίων - Μέσης Ανατολής μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Το Αιγαίο και η Κύπρος είναι δύο σημαντικά σκέλη, τόσο στη γραμμή Ανατολικής Ευρώπης - Μέσης Ανατολής, από άποψη χερσαίας σύνδεσης, όσο και στη γραμμή Αδριατικής - Ανατολικής Μεσογείου - Κόλπου, από άποψη θαλάσσιας σύνδεσης»¹⁰.

2) «(...) Μέσα σε αυτό το στρατηγικό σχεδιασμό, το ζήτημα της Κύπρου θα έλθει στο προσκήνιο με πιο ενεργό τρόπο. (...). Σήμερα, μεταξύ Ανατολικής Ευρώπης - Βαλκανίων - Αδριατικής - Αιγαίου - Ανατολικής Μεσογείου - Μέσης Ανατολής και Κόλπου διαμορφώνεται ένα πεδίο πολύ δυναμικής αλληλεπίδρασης. (...) Πάνω σε αυτή τη γραμμή που ενοποιεί τα Βαλκάνια με τη Μέση Ανατολή θα είναι αναπόφευκτη η ανάπτυξη νέων εφορμήσεων»¹¹.

3) «[Τίτλος υποκεφαλαίου] "Ο στρατηγικός γόρδιος δεσμός της Τουρκίας: η Κύπρος".

» Η Κύπρος, που κατέχει κεντρική θέση μέσα στην παγκόσμια ήπειρο, ευρισκόμενη σχεδόν σε ίση απόσταση από την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική, βρίσκεται μαζί με την Κρήτη επάνω σε μία γραμμή που τέμνει τις οδούς θαλάσσιας διέλευσης. Η Κύπρος κατέχει θέση μεταξύ των Στενών, που χωρίζουν Ευρώπη και Ασία, και της Διώρυγας του Σουέζ, που χωρίζει Ασία και Αφρική, ενώ συγχρόνως έχει τη θέση μιας σταθερής βάσης και ενός αεροπλανοφόρου, που θα πιάνει το σφυγμό των θαλασσιών οδών του Άντεν και του Ορμούζ, μαζί με τις Λεκάνες του Κόλπου και της Κασπίας, που είναι οι πιο σημαντικές οδοί σύνδεσης Ευρασίας - Αφρικής»¹².

4) «Μια χώρα που αγνοεί την Κύπρο δεν μπορεί να είναι ενεργός στις παγκόσμιες και περιφερειακές πολιτικές. Στις παγκόσμιες πολιτικές δεν μπορεί να είναι ενεργός, διότι αυτό το μικρό νησί κατέχει μια θέση που (μπορεί να) επηρεάζει ευθέως τις στρατηγικές συνδέσεις μεταξύ Ασίας - Αφρικής, Ευρώπης - Αφρικής και Ευρώπης - Ασίας. Στις περιφερειακές πολιτικές δεν μπορεί να είναι ενεργός, διότι η Κύπρος, με την ανατολική μύτη της, στέκεται σαν βέλος στραμμένο στη Μέση Ανατολή, ενώ με τη δυτική ράχη της αποτελεί τη θεμέλια λίθο των στρατηγικών ισορροπιών που υπάρχουν στην Ανατολική Μεσόγειο, τα Βαλκάνια και τη Βόρειο Αφρική»¹³.

5) «Η Τουρκία, επηρεαζόμενη λόγω θέσεως από πολλές ισορροπίες, είναι υποχρεωμένη να αξιολογήσει την κυπριακή πολιτική της, βγάζοντάς την από την τουρκο-ελληνική εξίσωση. Η Κύπρος γίνεται με αυξανόμενη ταχύτητα ένα ζήτημα Ευρασίας και Μέσης Ανατολής - Βαλκανίων (Δυτικής Ασίας - Ανατολικής Ευρώπης). Η κυπριακή πολιτική [της Τουρκίας] πρέπει να τοποθετηθεί σε ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο, με τρόπο αρμόζοντα σε αυτό το νέο στρατηγικό πλαίσιο. Στο ζή-

τημα της Κύπρου, από πλευράς Τουρκίας, η σημασία μπορεί να εντοπισθεί σε δύο κύριους άξονες. Ο ένας εξ αυτών είναι ο άξονας της ανθρώπινης αξίας, προσανατολισμένος στην κατοχύρωση της ασφάλειας της μουσουλμανικής τουρκικής κοινότητας, ως αποτέλεσμα της ιστορικής ευθύνης της Τουρκίας. (...)»¹⁴.

6) «(...) Μια αδυναμία [της Τουρκίας] που [ενδεχομένως] θα φανερωθεί στο θέμα της ασφάλειας και προστασίας της τουρκικής κοινότητας της Κύπρου μπορεί να εξαπλωθεί σαν κύμα στη Δυτική Θράκη και τη Βουλγαρία - και μάλιστα ακόμη και στο Αζερμπαϊτζάν και στη Βοσνία. Ο δεύτερος σημαντικός άξονας του Κυπριακού είναι η σημασία που έχει το νησί αυτό από γεωστρατηγικής απόψεως. (...) Ακόμη κι αν δεν υπήρχε κανένας μουσουλμάνος Τούρκος στην Κύπρο, η Τουρκία είναι υποχρεωμένη να έχει ένα Κυπριακό ζήτημα. Καμία χώρα δεν μπορεί να μείνει αδιάφορη απέναντι σε ένα τέτοιο νησί, που βρίσκεται μέσα στην καρδιά του ίδιου του ζωτικού της χώρου. (...)»¹⁵.

7) «Αυτή η γεωστρατηγική σημασία έχει δύο διαστάσεις. Η μία εξ αυτών έχει στενή στρατηγική σημασία και έχει σχέση με τις ισορροπίες Τουρκίας - Ελλάδος και ΤΔΒ Κύπρου - Ελληνικού Τμήματος (sic!) στην Ανατολική Μεσόγειο. Η δεύτερη διάσταση της γεωστρατηγικής σημασίας είναι ευρείας στρατηγικής σημασίας και σχετίζεται με τη θέση του νησιού μέσα στις παγκόσμιες και περιφερειακές στρατηγικές»¹⁶.

8) «Την Κύπρο δεν μπορεί να την αγνοήσει καμία περιφερειακή ή παγκόσμια δύναμη που κάνει στρατηγικούς υπολογισμούς στη Μέση Ανατολή, την Ανατολική Μεσόγειο, το Αιγαίο, το Σουέζ, την Ερυθρά Θάλασσα και τον Κόλπο. Η Κύπρος βρίσκεται σε τόσο ιδανική απόσταση απ' όλες αυτές τις περιοχές, που έχει την ιδιότητα μιας παραμέτρου που (μπορεί να) επηρεάζει καθεμία απ' αυτές ευθέως. Η Τουρκία το στρατηγικό πλεονέκτημα που απέκτησε τη δεκαετία του 1970 πάνω σε αυτή την παράμετρο πρέπει να το αξιοποιήσει όχι ως στοιχείο μιας αμυντικής Κυπριακής πολιτικής με στόχο τη διαφύλαξη του status quo, αλλά ως ένα θεμελιώδες στήριγμα μιας διπλωματικής φύσεως επιθετικής θαλάσσιας στρατηγικής»¹⁷.

Ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, ερχόμενος στην Ελλάδα, δεν είπε τίποτε περισσότερο από όσα έχει ήδη γράψει ως ακαδημαϊκός και συνεπώς χώρος για αθηναϊκές εκπλήξεις δεν υπάρχει. Και οι κριτικές οι οποίες του έγιναν από τα ΜΜΕ και τους Έλληνες διπλωματικούς σχολιαστές δεν θα πρέπει να γίνονται σε επίπεδο αναφοράς της... αστικής του ευγενείας και των... καλών του τρόπων! Πρέπει να του γίνονται σε επίπεδο γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής αντιλήψεως του Συστήματος της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Αλλιώς καλύτερα να μην γίνονται. Ένα όμως από τα θέματα τα οποία πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της η Αθήνα, ως απάντηση στις θεωρίες του Αχμέτ χότζα είναι και η δική της θέση ανα-

10. *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul 2004, 18n έκδοση, 1n έκδοση 2001, σ. 174.

11. 'Οπ. α., *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul 2004, σ. 175.

12. *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul 2004, 18n έκδοση (1n έκδοση 2001), όπ.α.

13. 'Οπ.α., *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, σ. 176.

14. 'Οπ.α., *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, σ. 178.

15. *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul 2004, 18n έκδοση (1n έκδοση 2001), σ. 179.

16. 'Οπ.α., *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, σ. 179.

17. 'Οπ.α., *Stratejik Derinlik. Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, σ. 180.

φορικώς με τον καθορισμό της ελληνικής ΑΟΖ, ο οποίος δεν πρέπει να καθυστερεί, διότι πλέον οι προθέσεις της άλλης πλευράς είναι σαφείς και δηλωθείσες διά των πλέον επισήμων και επιστημονικών χειλέων... Εντός, λοιπόν, του ευρύτερου γεωπολιτικού παιγνίου αλλά και των γεωπολιτικών ανακατατάξεων στην Ανατολική Μεσόγειο και στον πετρελαιοφόρο αραβομουσουλμανικό κόσμο των ακτών της ή μη, τρία είναι τα σημεία που ωθούν στη χάραξη της ελληνικής ΑΟΖ:

- Α.** Οι σημαντικές σχέσεις της Ελλάδας με το Ισραήλ και η σημαντική πολιτική στήριξη που προσφέρει με εκδηλωθέντα τρόπο η Ιερουσαλήμ προς την Αθήνα αποτελεί σοβαρότατο πολιτικό καταπίστευμα, το οποίο δεν πρέπει να αναλωθεί ασκόπως και να περιοριστεί σε διμερείς επισκέψεις επισήμων ένθεν και ένθεν. Η σημερινή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας επιβάλλει τον προσανατολισμό αυτό και η άσκοπη αναμονή και ομφαλοσκόπηση δεν βοηθούν. Απεναντίας, μειώνουν την επιδειχθείσα στην Αθήνα εμπιστοσύνη από την ετέρα πλευρά.
- Β.** Οι ανακαλύψεις κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην ΑΟΖ του Ισραήλ πρέπει να διοχετευτούν στην ευρωπαϊκή αγορά το συντομότερο, ιδιαίτερα εν μέσω της ενεργειακής αστάθειας που προκαλούν οι εκρήξεις των εθνικών κοινωνικών σχηματισμών στην Τυνησία (φυσικό αέριο), την Αλγερία (φυσικό αέριο), τη Λιβύη (φυσικό αέριο και υψηλής ποιότητας αργό πετρέλαιο) και την Αίγυπτο (νέα κοιτάσματα φυσικού αερίου και πετρελαίου στο Δέλτα του Νείλου και στις υποθαλάσσιες περιοχές βορείως αυτού, εντός της αιγυπτιακής ΑΟΖ). Συνεπώς, ο άξονας ροής μη αραβομουσουλμανικών και μη ρωσικών υδρογονανθράκων προς την ΕΕ είναι ο προσδιοριζόμενος από τη διαδρομή Ισραήλ - Κύπρος - Ελλάδα (Καστελόριζο - Κρήτη - Ιόνιο) - ΕΕ.
- Γ.** Οι πρόσφατες γεωφυσικές έρευνες στην Κύπρο οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια εντός των επομένων 5-10¹⁸ ετών σε αντίστοιχες διαδικασίες και στον ελληνικό χώρο, χερσαίο και θαλάσσιο, με τη βούληση των Αθηνών και τα αντίστοιχα οφέλη για την ελληνική χειμαζόμενη οικονομία, είτε χωρίς τη βούλησή της και χωρίς αυτά!

Αναφορικώς με το διάστημα των 5-10 περίπου ετών, αυτό το προσδιορίζουμε για την έναρξη της εκμετάλλευσης του κοιτάσματος Λεβιάθαν στην ισραηλινή ΑΟΖ διότι η κοινοπραξία (consortium) Noble Energy & Delek (Israel) προετοιμάζει αυτή την περίοδο χώρο αποθήκευσης σε υγροποιημένη μορφή του φυσικού αερίου από το κοιτάσμα αυτό αλλά και αποθηκευτικό χώρο για το διοξείδιο του άνθρακα που θα προκύπτει από την ολοκλήρωση της γεώτρησης. Για την επίτευξη, όμως, αυτού του στόχου, απαιτείται η ανακήρυξη της ελληνικής ΑΟΖ σε κατάλληλο χρονισμό και σε συνεννόηση με τις κυπριακές και ισραηλινές Αρχές. Πάντως, ο οποιοσδήποτε χρονισμός από πλευράς Ελλάδας πρέπει να λάβει υπόψη του τις ανακατατάξεις στην περιοχή και να τις αξιοποιήσει καταλλήλως αλλά και το διάστημα της πενταετίας έως

δεκαετίας, στο πλαίσιο του οποίου οποιεσδήποτε νομικές διευθετήσεις στα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα (Αμβούργο) οφείλουν να έχουν ολοκληρωθεί. Είναι, δε, προτιμότερο να οδηγηθούμε στα αντίστοιχα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα για τον τελικό καθορισμό των ορίων της ελληνικής με την τουρκική ΑΟΖ, ακόμη και να απωλέσουμε μέρος αυτής, της τάξης του 25% περίπου, στην περιοχή του Καστελόριζου, παρά να την απωλέσουμε καθ' ολοκληρίαν μαζί με τα αντίστοιχα διαφαινόμενα αποθέματα υδριτών μεθανίου του όρους του Αναζίμανδρου¹⁹. Στο παρόν πόνημα θα προσπαθήσουμε, υπό τύπον παραδείγματος, να εξετάσουμε πώς διαμορφώνεται το γεωπολιτικό παίγνιο υπό το πρίσμα του καθορισμού της ελληνικής ΑΟΖ, μέσω της εφαρμογής της Νέας Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας.

2. Υπάρχουσα κατάσταση μετρήσεων και εικασιών για την ελληνική ΑΟΖ

Πριν αναφερθούμε σε αυτό το μέγεθος της ΑΟΖ και στη γεωπολιτική του σημασία, θα πρέπει να δώσουμε τα πλέον σημαντικά στοιχεία του νομικού του ορισμού, ώστε να μην δημιουργούνται αμφιβολίες και παρερμηνείες. Κάνουμε χρήση της Νέας Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας του Montego Bay του 1982²⁰:

1) «Άρθρο 55. Ως Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ορίζεται η πέραν και παρακείμενη της Χωρικής Θαλάσσης περιοχή, η υπαγόμενη στο ειδικό νομικό καθεστώς που καθιερώνεται στο παρόν Μέρος [ν], δυνάμει του οποίου τα δικαιώματα και οι δικαιοδοσίες του παρακτίου Κράτους και τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των άλλων Κρατών διέπονται από τις σχετικές διατάξεις της παρούσης Συμβάσεως [Μοντέγκο Μπαίυ, 1982]».

2) «Άρθρο 56. Στην ΑΟΖ το παράκτιο Κράτος έχει: α) Κυριαρχικά δικαιώματα που αποσκοπούν στην εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μη, των υπερκείμενων του βυθού της θαλάσσης υδάτων, του βυθού της θαλάσσης και του υπεδάφους αυτού, ως επίσης και με άλλες δραστηριότητες σχετικές με την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της Ζώνης, όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους. β) Έχει δικαιοδοσία, όπως προβλέπεται στα σχετικά άρθρα της παρούσης Συμβάσεως, σχετικώς με: i) την εγκατάσταση και τη χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων, εγκαταστάσεων και κατασκευών· ii) τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα·

19. Σχετικά με τους υδρίτες μεθανίου, βλ. προηγούμενο άρθρο μας στο περιοδικό «Επίκαιρα», τεύχος 26ο, 15/04-21/04/2010.

20. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNLOSC) του 1982, μεταξύ άλλων, δίνει σαφείς ορισμούς για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη (ΑΖ) ή τα Χωρικά Ύδατα, τη Συνορεύουσα ή Παρακείμενη Ζώνη, την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ). Η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θαλάσσης, η οποία συμφωνήθηκε το 1982 στο Montego Bay της Τζαμάικας και τέθηκε σε εφαρμογή στις 16 Νοεμβρίου 1994, αντικατέστησε 4 παλαιότερες διεθνείς συνθήκες. Σε ψηφοφορία που διεξήχθη στις 30 Απριλίου 1982 στη Νέα Υόρκη για τη νέα Σύμβαση 130 κράτη ψήφισαν υπέρ, 4 κατά και 17 τήρησαν αποχή. Μεταξύ των κρατών που ψήφισαν κατά της Σύμβασης ήταν και η Τουρκία. Μέχρι το τέλος του 2008 επικύρωσαν τη Σύμβαση 157 χώρες, μεταξύ των οποίων και η Κύπρος (12 Δεκεμβρίου 1988) και η Ελλάδα (21 Ιουλίου 1995).

18. Με την προϋπόθεση ύπαρξης κρατικού φορέα εκμετάλλευσης στην Ελλάδα.

iii) την προστασία και τη διατήρηση του θαλασσίου περιβάλλοντος. γ) Άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις που προβλέπονται από την παρούσα Σύμβαση»²¹.

«Η νέα αυτή ζώνη δικαιωμάτων του παρακτίου Κράτους φθάνει μέχρι τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσεως των εθνικών χωρικών υδάτων (ή αιγιαλίτιδος ζώνης ή χωρικής θαλάσσης είναι το ίδιο μέγεθος με διαφορετικές ονομασίες) και αρχίζει από το εξωτερικό της όριο»²².

Δηλαδή, για να δώσουμε ένα παράδειγμα στην ελληνική περίπτωση: Εύρος χωρικής θάλασσας + εύρος ΑΟΖ = 200 ν.μ. Με την παρούσα κατάσταση, δηλαδή, των ελληνικών εθνικών χωρικών υδάτων στα 6 ν.μ. έχουμε: 6 ν.μ. + 194 ν.μ. = 200 ν.μ. = ΑΟΖ!

«Αυτό σημαίνει ότι στην ΑΟΖ πλέον έχουν συσσωρευθεί τόσο τα παραδοσιακά κυριαρχικά δικαιώματα που το παράκτιο Κράτος ασκούσε στην Υφαλοκρηπίδα, δηλαδή, στους φυσικούς πόρους του βυθού και του υπεδάφους των παρακείμενων θαλάσσιων περιοχών του, όσο και τα νέα κυριαρχικά δικαιώματα που αφορούν την έρευνα, εκμετάλλευση και διατήρηση των φυσικών πόρων των υπερκειμένων υδάτων, δηλαδή, κυρίως, των αλιευμάτων.

»Εξάλλου, χορηγήθηκαν και πρόσθετες δικαιοδοσίες στο παράκτιο Κράτος (δηλαδή, αποκλειστικές αρμοδιότητες) που αφορούν την τοποθέτηση και χρήση τεχνητών νησιών και άλλων κατασκευών, τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας και την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος από τη ρύπανση. Δεν εθίγησαν όμως οι παραδοσιακές ελευθερίες της διεθνούς επικοινωνίας των άλλων Κρατών στα όρια της Ζώνης (ναυσιπλοΐας, υπέρπτησης και τοποθέτησης καλωδίων και σωληναγωγών). Ο νέος αυτός θεσμός, που ήδη και πριν από τη συμβατική του καθιέρωση είχε βρει εκτεταμένη εφαρμογή στην πρακτική των Κρατών, αποτελεί ήδη μέρος του εθιμικού διεθνούς δικαίου»²³.

Αναφορικά, πάντως, με την υφαλοκρηπίδα, οι διατυπώσεις είναι απολύτως σαφείς και ενισχύονται μάλιστα από τη Συνθήκη του Montego Bay του 1982. Με τη σύμβαση αυτή²⁴, επιλύθηκε ένα από τα πλέον ακανθώδη προβλήματα του Δικαίου της Θάλασσας: Επήλθε συμφωνία για το πλάτος των Χωρικών Υδάτων (Χωρικής Θάλασσας), η οποία δύναται πλέον να εγγίζει το εύρος των 12 ναυτικών μιλίων (ν.μ.). Ο κανόνας αυτός, μάλιστα, λόγω της ευρύτατης εφαρμογής του, έχει –και αυτός– πλέον αποκτήσει εθιμική ισχύ. Για την οριοθέτηση, δε, των αλληλοεπικαλυπτόμενων Χωρικών Υδάτων (Χωρικών Θαλασσών) υιοθετήθηκε η αρχή της Μέσης Γραμμής με ελάχιστες μόνο εξαιρέσεις (άρθρο 15). Η περίπτωση αυτή δύναται να καλύψει απολύτως την περίπτωση Ελλάδας - Τουρκίας.

Σχετικώς, τώρα, με τα δικαιώματα που ασκεί το παράκτιο κράτος το οποίο διαθέτει τη συγκεκριμένη υφαλοκρηπίδα,

αυτά έχουν την έννοια των «κυριαρχικών δικαιωμάτων», δηλαδή το ότι ουδέν άλλο κράτος δύναται να τα διεκδικήσει, έστω κι αν το παράκτιο αυτό κράτος δεν ασκεί τα εν λόγω δικαιώματα στην πράξη. Επίσης, να τονιστεί ότι τα δικαιώματα αυτά, συμφώνως προς την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης στην υπόθεση της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας²⁵, υφίστανται υπέρ του παρακτίου κράτους ipso jure et ab initio (αυτοδικαίως και εξ υπ' αρχής), χωρίς το κράτος αυτό να χρειάζεται να προβεί εις ουδεμία νομική ενέργεια²⁶.

Ας επισημάνουμε, όμως, και μία ακόμα διασάφηση περί υφαλοκρηπίδας: Η υφαλοκρηπίδα και το καθεστώς της, όπως σήμερα ορίζεται στο Διεθνές Δίκαιο, παραχωρείται στο παράκτιο κράτος για λόγους πρακτικούς και πολιτικούς. Ποια είναι, όμως, η διάκρισή της από το γεωλογικό ορισμό; Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, ως υφαλοκρηπίδα ορίζεται κατά βάση ο βυθός της θάλασσας εντός ακτίνας 200 ναυτικών μιλίων από την ακτή. **Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από τη γεωλογική μορφή του βυθού.** Σε περίπτωση, όμως, που το υφαλοπλαίσιο (υφαλοκρηπίδα, υφαλοπρανές και ηπειρωτικό ανύψωμα) εκτείνεται και πέρα των 200 μιλίων από την ακτή, τότε η υφαλοκρηπίδα, κατά το Διεθνές Δίκαιο, προεκτείνεται είτε ως τα 350 ν.μ. είτε ως τα 100 ν.μ. πέραν της ισοβαθούς των 2.500 μ. είτε ως τα 60 ν.μ. από τη βάση του ηπειρωτικού ανυψώματος.^{27,28}

Μέχρι σήμερα, όλες οι αναφορές στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη έχουν ως σημείο αναφοράς τη βάση δεδομένων του Flanders Marine Institute, η οποία είναι ευρέως χρησιμοποιούμενη σε όλες τις μέχρι τώρα δημοσιεύσεις του Τύπου, που αφορούν στο θέμα της ΑΟΖ. Όμως, όπως δηλώνει και το ίδιο το Flanders Marine Institute, η κατασκευή της ΑΟΖ είναι θεωρητική. Αυτό πρακτικά υποδηλώνει ότι έχει ακολουθηθεί μια διαδικασία επιστημονικά αποδεκτή, χωρίς, όμως, ακρίβεια ή εχέγγυα για τον ακριβή καθορισμό της ΑΟΖ.

Είναι, όμως, σαφές ότι η ελληνική πλευρά βασίστηκε μέχρι τώρα –όσο και όπως βασίστηκε– στο χάρτη του ανωτέρω ινστιτούτου (seararoundus.org).

Το ανωτέρω, όμως, ινστιτούτο δηλώνει σαφώς στην ανωτέρω αναφερθείσα ιστοσελίδα ότι:

25. Βλ. I.C.J Reports (1969), § 19 στο Β. Καρακωστανόγλου, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας*, εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2001, σ. 42.

26. Βλ. Κ. Οικονομίδη, «Βασικές Ρυθμίσεις του Νέου Δικαίου της Θάλασσας», *Δίκαιο και Ποθμική*, τόμος 9, εκδόσεις Παρατηρητής, (1985), σ. 176-177, στο Β. Καρακωστανόγλου, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας*, εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2001, σ. 42.

27. Κάποια επίσημα κείμενα έχουν ισχυριστεί (ανεπίσημα) ότι στην περίπτωση της Ελλάδας, π.χ. νοτίως της Κρήτης, όπου η φυσιογραφία και η απότομη βυθομετρία ξεπερνά τα 2.500 μέτρα, η επέκταση της υφαλοκρηπίδας φτάνει μόνο μέχρι τα 100 ν.μ. Αυτό, βέβαια, είναι παρανόητο. Με βάση τον ορισμό που εδόθη στην παράγραφο αυτή, η επέκταση των 100 ν.μ. συμβαίνει μόνο πέραν των 200 ν.μ. Οι συγγραφείς ελπίζουν ότι βοήθησαν στην επίλυση αυτής της (πιθανής) απορίας σε όποιους την είχαν και δεν τολμούσαν να ρωτήσουν...

28. Βλ. Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Διεθνές Δίκαιο*, τεύχος II («Το κράτος και το έδαφος - Το Δίκαιο της Θάλασσας»), 2η έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή, 2005.

21. Β. Καρακωστανόγλου, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας*, εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2001, σ. 54 και σ. 559, (Τμήμα V, Διατάξεις της Συμβάσεως του 1982 για την ΑΟΖ, Πηγή: Νόμος 2321, ΦΕΚ 136/23-6-1995, τεύχος Α').

22. Β. Καρακωστανόγλου, *ό.π.αν.*, σ. 54.

23. Β. Καρακωστανόγλου, *ό.π.αν.*, σ. 53-54.

24. Β. Καρακωστανόγλου, *ό.π.αν.*, σ. 53-54.

1. «**Disclaimer:** Maritime limits and boundaries depicted on Sea Around Us Project maps are not to be considered as an authority on the delimitation of international maritime boundaries. These maps are drawn on the basis of the best information available to us. Where no maritime boundary has been agreed, theoretical equidistance lines have been constructed. Where a boundary is in dispute, we attempt to show the claims of the respective parties where these are known to us and show areas of overlapping claims. In areas where a maritime boundary has yet to be agreed, it should be emphasized that our maps are not to be taken as the endorsement of one claim over another»

2. Σχετικά με την ακρίβεια καθορισμού: «The EEZ boundaries we use in our database were adapted from the public domain "Maritime Boundaries Geodatabase" available from the Flanders Marine Institute (VLIZ, Belgium), overlaid onto the 1/2 degree x 1/2 degree spatial cells GIS system of our database. Given the 1/2 x 1/2 degree nature of our GIS system, area measurements of EEZs based on our data may differ slightly from those of other systems, and should be considered approximations. Note also that we deal with major disputed areas and unsettled boundary disputes by presenting the areas as non-country specific 'disputed areas' with reference to those countries involved in the claim.

»Also note (1) that some countries (e.g., around the Mediterranean) have not declared EEZ, in which case we defined EEZ boundaries for these countries based on data and the general methods used by the Flanders Marine Institute, as if these countries were to apply the UNCLOS rules to their definitions, (2) that some countries (notably European Union member states) do not use EEZ for fisheries management.

»Surface areas are expressed in km² and were obtained by overlaying a global 2-minute cell ESRI GRID of surface area values with a matching ESRI GRID of EEZs (based on General Dynamics Advanced Information Systems database, see above). For each EEZ the intersecting surface area based on the 2-minute raster was extracted and summed.

»The area of each 'EEZ shelf' was prepared in a similar way but was truncated at 200 m depth, i.e., at the shelf edge, based on the United States National Geophysical Data Center's ETOPOS GLOBAL 2' ELEVATION data».

Οι ανωτέρω παράγραφοι δίνονται χωρίς μετάφραση προς αποφυγή παρερμηνείας. Το γενικό, όμως, συμπέρασμα συνοψίζεται στα παρακάτω:

Οι χάρτες έγιναν με την καλύτερη δυνατή πληροφορία, χωρίς να αναφέρεται ο βαθμός ακριβείας αυτής της πληροφορίας. Για το λόγο αυτό, οποιαδήποτε αναφορά στη συγκεκριμένη βάση δεδομένων στερείται στερεάς νομικής βάσεως. Παρ' όλ' αυτά, κατόπιν σχετικής έρευνας σε επίσημες διαδικτυακές πηγές, προκύπτει ότι ο διαχωρισμός της ΑΟΖ, ακόμα και αυτός του Flanders Marine Institute, είναι απόρροια της βάσης δεδομένων που δημιουργήθηκε από σχετικό ευρωπαϊκό ερευνητι-

κό πρόγραμμα με αντικείμενο τη διάβρωση των ακτών²⁹. Στη συγκεκριμένη βάση δεδομένων η ακτογραμμή της Τουρκίας είναι γενική, σε βαθμό που να μην ακολουθεί με ακρίβεια τη γεωμορφολογία της τουρκικής ακτογραμμής. Όμως, υπάρχει ως δεδομένη η χάραξη γραμμών βάσης από την πλευρά της Τουρκίας (βλ. σχετικά εικόνες 2 και 3). Το Flanders Marine Institute, όμως, δεν καθιστά σαφές αν αυτή η μορφή της τουρκικής ακτογραμμής χρησιμοποιήθηκε για την εξαγωγή της μέσης γραμμής ή οι γραμμές βάσης.

Όσον αφορά στην ακρίβεια στον υπολογισμό της ΑΟΖ από τον ιστότοπο seararoundus.org, δεν προκύπτει κάποιο σαφές συμπέρασμα. Πάντως, ειδικώς για την ελληνική νησιωτική ακτογραμμή και την τουρκική, η οποία χαρακτηρίζεται από σαφώς οδοντωτή γεωμορφολογία, απαιτείται οπωσδήποτε μεγαλύτερη ακρίβεια στον προσδιορισμό και τον καθορισμό των σημείων αλλά και των γραμμών χάραξης.

Συνεπώς, ουδείς διασφαλίζει την Ελλάδα ότι ο προτεινόμενος από το ανωτέρω ινστιτούτο χάρτης αποτελεί νομικό θέσφατο, επί του οποίου οι ελληνικές Αρχές μπορούν να βασίζονται για τη διασφάλιση της εθνικής κυριαρχίας (θαλάσσια σύνορα Ελλάδας - Τουρκίας, Ελλάδας - Αλβανίας, Ελλάδας - Λιβύης, Ελλάδας - Κύπρου, Ελλάδας - Αιγύπτου). Οι συγγραφείς του παρόντος, για λόγους επιστημονικής μεθοδολογίας, θεωρήσαμε ότι έπρεπε να εφαρμόσουμε την ίδια διαδικασία με τις δέουσες ακρίβειες και λαμβάνοντας οπωσδήποτε υπόψη τις νομικές ρήτρες που διέπουν τη γεωμετρική χάραξη. Η μέθοδος αυτή αποδεικνύει ότι δεν πρέπει να υπάρχει εφησυχασμός από ελληνικής πλευράς, αλλά, παράλληλα, εφοδιάζει τις αρμόδιες Αρχές της χώρας μας με παραδείγματα γεωμετρικών χαράξεων, τις οποίες είναι πολύ πιθανό να αντιμετωπίσει η Ελλάδα, όταν και εάν προσφύγει απροετοίμαστη στα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα είτε βασιζόμενη στην πολυαγαπημένη μας επιχειρηματολογία περί υφαλοκρηπίδος είτε εις αυτή της -ακατανοήτως ενοχλητικής- ΑΟΖ. Για παράδειγμα, στους κατωτέρω χάρτες (εικόνες 4, 5) είναι εμφανείς οι αποκλίσεις μεταξύ των θαλάσσιων συνόρων που χαράσσονται με τη μέθοδο των διαγραμμάτων Voronoi, τηρουμένων των προαναφερθεισών ακριβειών στη γεωμετρική χάραξη, και αυτών των μη ακριβών, που προτείνει με τις εκπεφρασμένες αμφιβολίες το Flanders Marine Institute.

3. Υπολογισμός ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας - Τουρκίας. Προδιαγραφές και περιορισμοί βάσει του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας του 1982 (ΔτΘ)

Για τον υπολογισμό αυτό της ελληνοτουρκικής ΑΟΖ, ελήφθησαν υπόψη όλοι οι διεθνείς κανόνες που απορρέουν από τα προαναφερθέντα ανωτέρω άρθρα 55 και 56 του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας. Άλλωστε, η διαδικασία βασίζεται και σε αντίστοιχες περιπτώσεις εφαρμογών της και στο διαχωρισμό των ΑΟΖ άλλων χωρών, και μάλιστα σε περιπτώσεις εφαρμογής της μεθόδου της «μέσης γραμμής»³⁰. Εν προκειμένω, και

29. EuroSION GIS Database, <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/maritime-boundaries>.

30. Cosquer, G., και Hangouët, J. - F. (2003). *Delimitation of Land and Sea Boundaries: Geodetic and Geometric Bases*. FIG Working Week 2003,

εφόσον πρόκειται για γεωγραφική³¹ διαδικασία, ακολουθήθηκαν οι εξής κανόνες - περιορισμοί:

1. Για την Ελλάδα: Θεωρήθηκαν σημεία της φυσικής ακτογραμμής, βάσει των οποίων υπολογίστηκαν ευθείες γραμμές βάσης σύμφωνα με τους ορισμούς που απορρέουν από το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Άρα, το βασικό επίπεδο πληροφορίας είναι η λίστα σημείων που αποτελούν τα ευθύγραμμα τμήματα των γραμμών βάσης.
2. Για καθαρά τεχνικούς λόγους, έγινε ανάλυση και των τουρκικών γραμμών βάσης. Όπου κατέστη δυνατό, αυξήθηκε το πλήθος των σημείων της φυσικής ακτογραμμής της Τουρκίας, ιδιαιτέρως σε σημεία όπου οι αποστάσεις μεταξύ των δύο ακτογραμμών είναι πολύ μικρές. Με άλλα λόγια, προστέθηκαν επιπλέον σημεία, ώστε οι συγγραφείς να αυξήσουν την ακρίβεια υπολογισμού της μέσης γραμμής. Με τη χρήση ειδικού λογισμικού χαρτογράφησης, έγινε γεωαναφορά του χάρτη της εικόνας 3. Τα σημεία που αποτελούν τα άκρα των ευθύγραμμων τμημάτων των γραμμών βάσης είναι το δεύτερο βασικό επίπεδο πληροφορίας.
3. Για το μη εξοικειωμένο αναγνώστη, θα αναφερθούν συντόμως μερικά στοιχεία για τις γραμμές βάσης. Συμφωνώντας προς το Δίκαιο της Θάλασσας³², υπάρχουν δύο είδη γραμμών βάσης:

Paris, France, April 13-17, 2003. Στο συγκεκριμένο άρθρο γίνεται η αναφορά για το διαχωρισμό των ΑΟΖ μεταξύ Κατάρ και Σαουδικής Αραβίας το 1999 με τη χρήση μετασχηματισμών Voronoi.

Βλ. και Christensen, A. H.J., *A Fully Automated Sea Boundary Delinicator*, proceedings of "FIG XXII International Congress, Washington, D.C. USA, 19-26 April 2002", Session JS12 Marine Cadastre. Web: www.fig.net/figtree/pub/fig_2002/Js12/JS12_christensen.pdf.

31. Τη διαχωρίζουμε από την τοπογραφία ή οποιαδήποτε άλλη μετρική επιστήμη, διότι η γεωγραφία εξετάζει το σύνολο της λύσης του προβλήματος με τον πλέον σφαιρικό τρόπο, τόσο τοπογραφικός όσο και από νομική αλλά και ιστορική άποψη.
32. Στο Δίκαιο της Θάλασσας, και ειδικότερα στα άρθρα 5 και 7, αναφέρονται οι προϋποθέσεις χάραξης των γραμμών βάσης, συμφώνως προς τα ακόλουθα:

Normal baseline

- Except where otherwise provided in this Convention, the normal baseline for measuring the breadth of the territorial sea is the low-water line along the coast as marked on large-scale charts officially recognized by the coastal State.

Straight baseline

- In localities where the coastline is deeply indented and cut into, or if there is a fringe of islands along the coast in its immediate vicinity, the method of straight baselines joining appropriate points may be employed in drawing the baseline from which the breadth of the territorial sea is measured.

- Where because of the presence of a delta and other natural conditions the coastline is highly unstable, the appropriate points may be selected along the furthest seaward extent of the low-water line and, notwithstanding subsequent regression of the low-water line, the straight baselines shall remain effective until changed by the coastal State in accordance with this Convention.

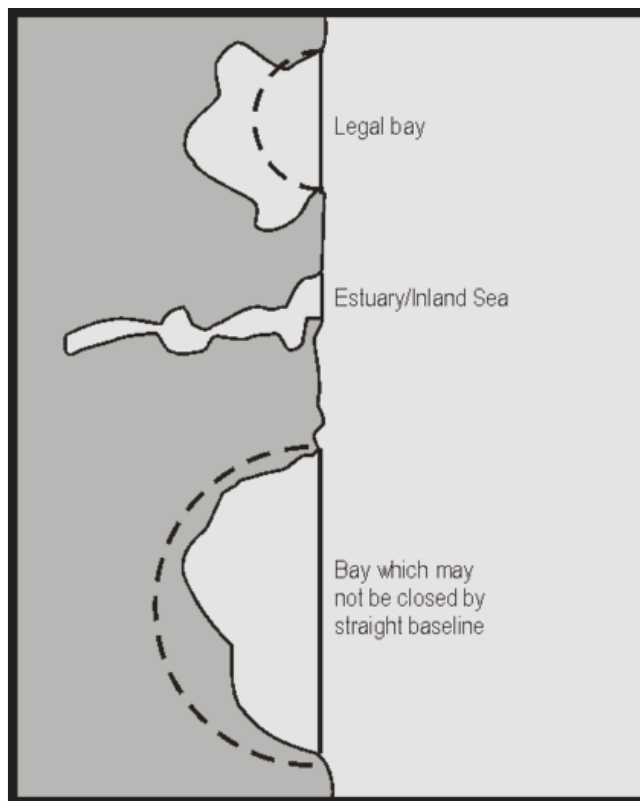
- The drawing of straight baselines must not depart to any appreciable extent from the general direction of the coast, and the sea areas lying within the lines must be sufficiently closely linked to the land domain to be subject to the regime of internal waters.

- Straight baselines shall not be drawn to and from low-tide elevations, unless lighthouses or similar installations which are permanently above sea level have been built on them or except in instances where the drawing of baselines to and from such elevations has received general international recognition.

- Where the method of straight baselines is applicable under paragraph 1, account may be taken, in determining particular baselines, of economic interests peculiar to the region concerned, the reality and the importance of which are clearly evidenced by long usage.

A. Κανονικές γραμμές βάσης (normal baselines), όπου υπολογίζονται από την κατωτάτη ρηχία (the low-water line, άρθρο 5).

B. Ευθείες γραμμές βάσης (straight baselines) σε περιπτώσεις όπου η ακτογραμμή παρουσιάζει ανώμαλη γεωμορφολογία (άρθρο 7) – για παράδειγμα, οδοντωτής μορφής. Ο τρόπος υπολογισμού των γραμμών βάσης σε περιπτώσεις ποταμών, κόλπων, λιμένων καθώς και οιωνδήποτε γεωμορφολογικών ανωμαλιών που εξαρτώνται, για παράδειγμα, από το παλιρροιακό/κυματικό/αιολικό καθεστώς καθορίζεται στα άρθρα 8 έως 15 του ΔτΘ. Κάθε κράτος, βάσει των ανωτέρω, μπορεί να καθορίσει τις γραμμές βάσης του για τον καθορισμό των χωρικών του υδάτων και, κατ' επέκταση, της ΑΟΖ.

Εικ. 1. Σκαρίφημα που παρουσιάζει τον τρόπο καθορισμού γραμμών βάσης σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Πηγή: Harold D. Palmer, H., Pruett, L., (1999) *GIS Applications In Maritime Boundary Delimitation*. <http://proceedings.esri.com/library/userconf/proc99/proceed/papers/pap938/p938.htm>.

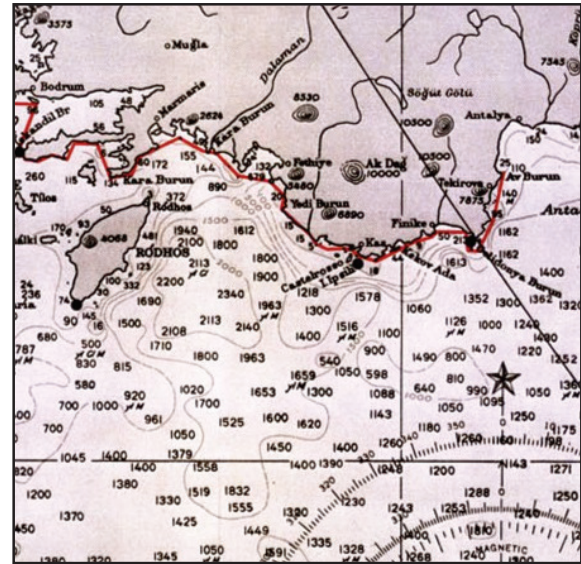
- The system of straight baselines may not be applied by a State in such a manner as to cut off the territorial sea of another State from the high seas or an exclusive economic zone.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΟΖ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ

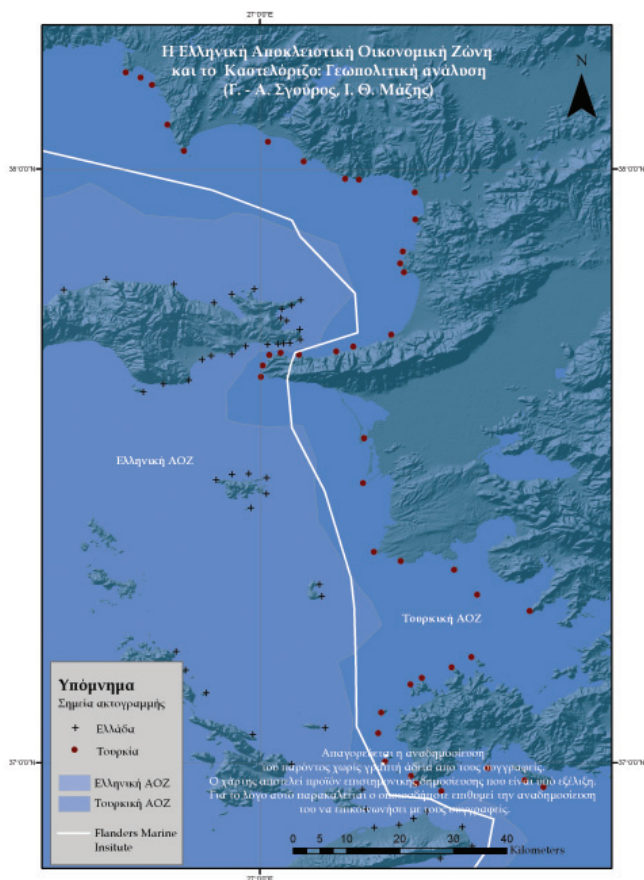
Turkey Straight Baselines

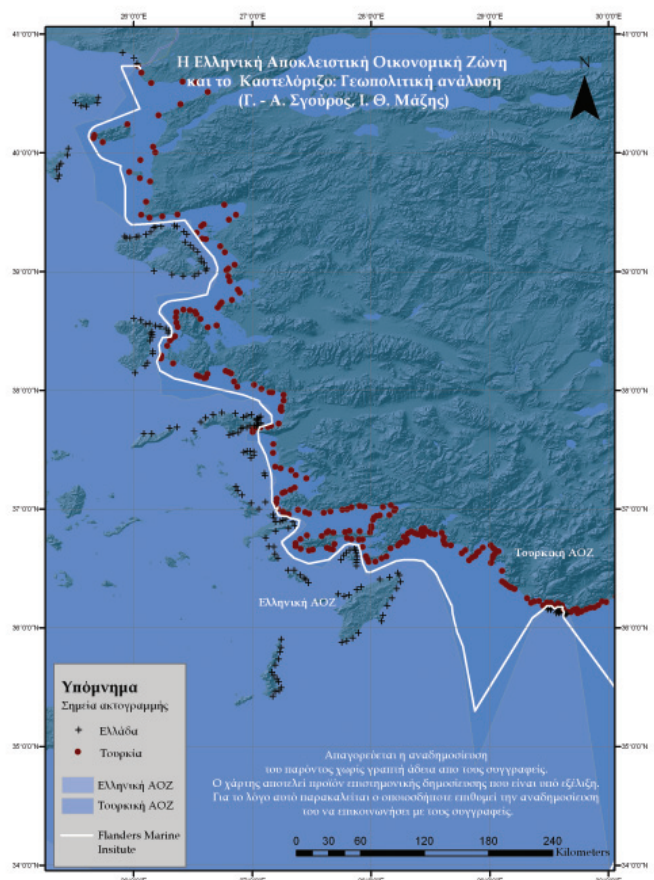
Εικ. 2. Οι τουρκικές γραμμές βάσης (με κόκκινο χρώμα). Πηγή: Office of the Geographer, US Department of State.

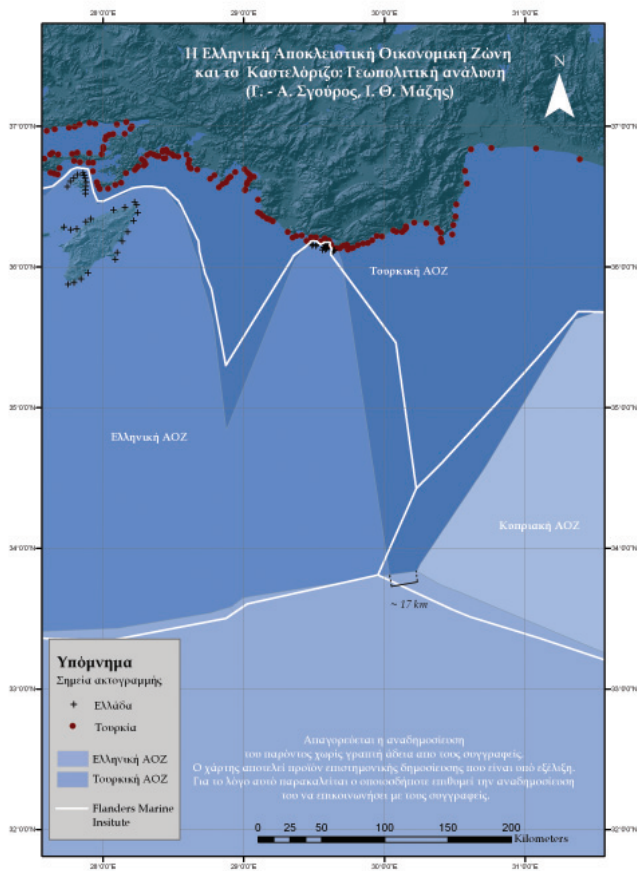
Εικ. 3. Οι τουρκικές γραμμές βάσης (με κόκκινο χρώμα). Λεπτομέρεια. Πηγή: Office of the Geographer, US Department of State.

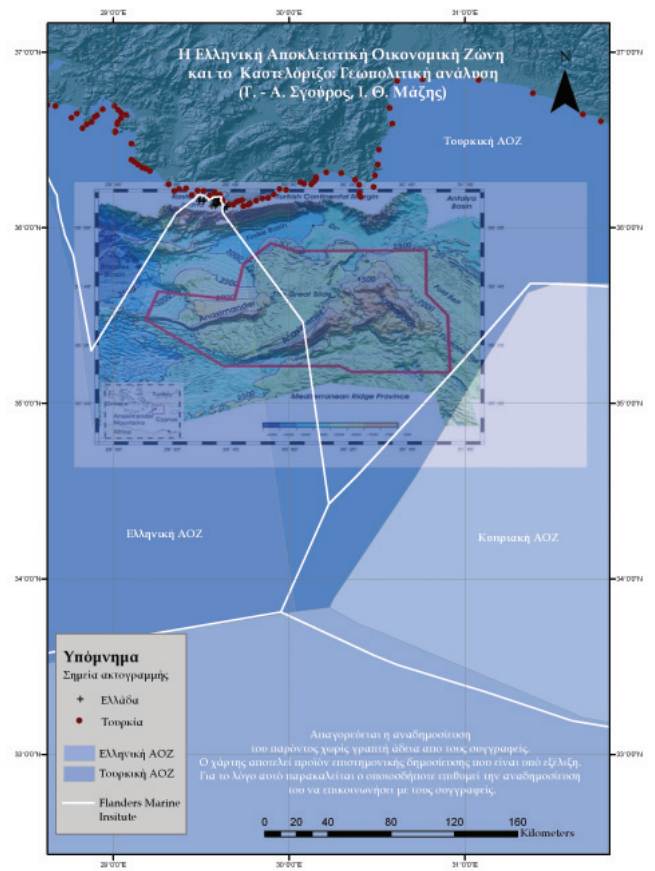
Εικ. 4. Η άσπρη διακεκομμένη γραμμή δείχνει τη μέση γραμμή της ΑΟΖ, όπως υπολογίστηκε από το Flanders Marine Institute. Τα βλάθη είναι προφανή, εφόσον η μέση γραμμή αυτή πέφτει επάνω στην ξηρά των τουρκικών εδαφών! Η δεύτερη χάραξη έγινε από τους συγγραφείς, βασιζόμενη σε σημεία της φυσικής ακτογραμμής με εφαρμογή μετασχηματισμών Voronoi.

Εικ. 5. Τα όρια της ελληνοτουρκικής ΑΟΖ με τη μέθοδο Voronoi στο Ανατολικό Αιγαίο από τα Δαρδανέλλια μέχρι το Καστελόριζο, με δεδομένες τις ήδη χαραχθείσες γραμμές βάσης των τουρκικών παραλίων κατά την εικόνα 2, σε σύγκριση με αυτά που προτείνει, θεωρώντας τα όμως ανακριβή το Flanders Marine Institute στην ιστοσελίδα seararoundus.org. Οι διαφορές είναι σημαντικές.

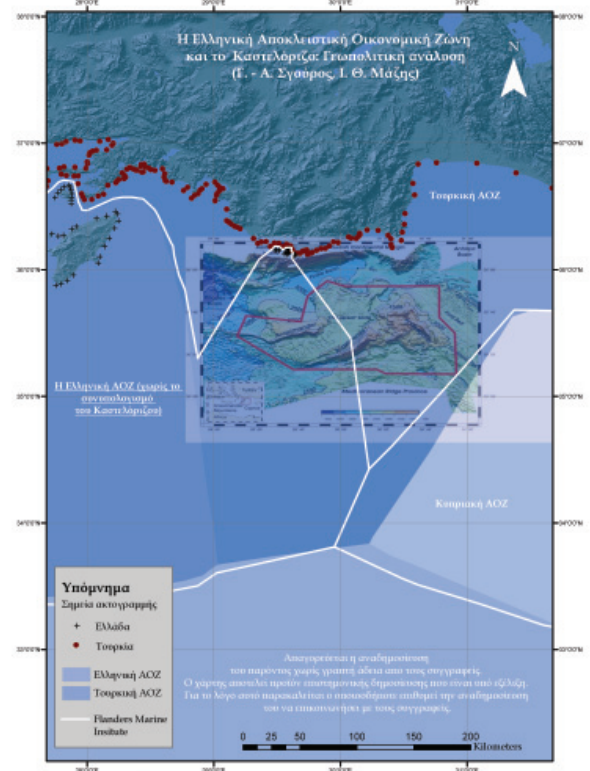

Εικ. 6. Με δεδομένες τις γραμμές βάσης των τουρκικών ακτογραμμών, παρατηρούμε ότι η τουρκική ΑΟΖ εφάπτεται της αιγυπτιακής ΑΟΖ σε εύρος 10 ναυτικών μιλίων περίπου.

Εικ. 7. Η κατανομή υδριών μεθανίου ανά ΑΟΖ. (Έγινε γεωαναφορά και υπέρθεση χάρτη που περιλαμβάνεται στο: Lykousis et al, 2009.³³)

Εικ. 8. Η κατανομή υδριών μεθανίου ανά ΑΟΖ χωρίς το Καστελόριζο. (Έγινε γεωαναφορά και υπέρθεση χάρτη που περιλαμβάνεται στο Lykousis et al, 2009). Οι διαφορές με την εικόνα 7 είναι εμφανείς.

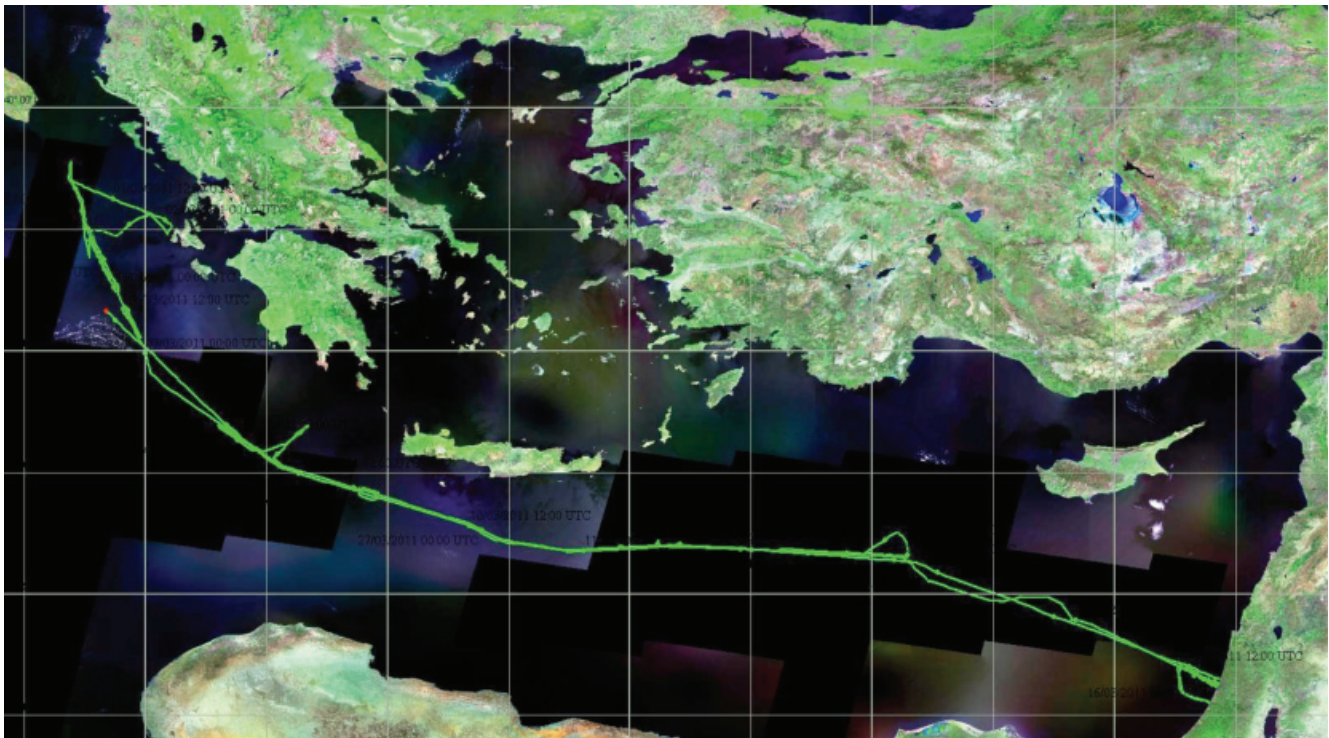
33. Lykousis et al. (2009) *Mud volcanoes and gas hydrates in the Anaximander mountains (Eastern Mediterranean Sea) Marine and Petroleum Geology*, Volume 26, Issue 6, Pages 854-872.

4. Η Τουρκία προκαταλαμβάνει άνευ δηλώσεων τα όρια της ΑΟΖ με βάση τις δικές της γραμμές βάσης και το δικό της προσδιορισμό σημείων στη φυσική της ακτογραμμή, με την ίδια αρχή υπολογισμού: Η παρεμπόδιση του OGS Explora

Ενδείξεις ότι οι τουρκικές αρμόδιες Αρχές έχουν ήδη ακολουθήσει την ίδια μεθοδολογία για τη χάραξη της δικής τους ΑΟΖ διαφαίνονται από το επεισόδιο που δημιουργήθηκε με την παρεμπόδιση του πλοός του ερευνητικού σκάφους OGS Explora,

UTC παρατηρούμε ότι βρίσκεται στο εσωτερικό της ΑΟΖ που χαράχτηκε από τους συγγραφείς με τη μέθοδο Voronoi και η Τουρκία θεωρεί δική της ΑΟΖ. Για τούτο και παρενόχλησε το ιταλικό σκάφος, ήδη στο εσωτερικό της κυπριακής ΑΟΖ, πριν αυτό εισέλθει στο εσωτερικό αυτής που η Τουρκία θεωρεί δική της και, για το λόγο αυτό, προφανώς, το ιταλικό σκάφος εξαναγκάστηκε να ζητήσει και δεύτερη άδεια πλοός διέλευσης από τις τουρκικές Αρχές.

Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι η Τουρκία προκαταλαμβάνει

Εικ. 9. Η συνολική πορεία χαρτογράφησης του OGS Explora.

που εξετέλεσε εργασίες χαρτογράφησης για την τοποθέτηση υποβρυχίου καλωδίου από τη Χάιφα (Ισραήλ) μέχρι την Ιταλία. Το επεισόδιο αναφέρθηκε εκτενώς και στον ελληνικό Τύπο.

Εκείνο, όμως, που δεν φαίνεται να αντιλαμβάνεται κανείς –μέχρι στιγμής τουλάχιστον!– είναι ότι η παρενόχληση από τουρκικής πλευράς έγινε ακριβώς στα όρια καθορισμού της ΑΟΖ, σύμφωνα με τα όσα παρουσιάζονται στο παρόν άρθρο (βλέπε εικόνα 9). Ας δούμε με περισσότερες γεωγραφικές λεπτομέρειες, όμως, το συμβάν:

Στον ανωτέρω χάρτη παρατηρούμε ότι η διαδρομή του ιταλικού ερευνητικού σκάφους Explora διέρχεται εφάπτομενικώς με τη χάραξη των συγγραφέων του παρόντος, δηλαδή από το πλέον στενό σημείο επαφής των ΑΟΖ Τουρκίας – Κύπρου. Η πορεία της αιφνίδιας αποκλείουσας αδικαιολογήτως καμπύλης, η οποία σημειώνεται μεταξύ των σημείων 1) 24/03/2011 00:00 UTC³⁴ - 2) 24/03/2011 12:00 UTC και 3) 25/03/2011 00:00

ναι τη διεθνή κοινότητα με τα όρια της ΑΟΖ που ενδέχεται να διεκδικήσει ως δικά της, εάν η Ελλάδα δεν αποδεχτεί –όπως φαίνεται από τις δηλώσεις των Αθηνών– την παράλογη αξίωσή της, ότι το Καστελόριζο, η Στρογγύλη και η Ρω δεν έχουν ΑΟΖ. Και, βεβαίως, αυτό είναι κάτι που η Ελλάδα πρέπει να λάβει υπόψη της, ώστε να κινηθεί αναλόγως και να υποστηρίξει με ανάλογης φύσης και ποιότητας (προς τα τουρκικά) επιχειρήματα τις τουρκικές διεκδικήσεις, φυσικά, ανεβάζοντας τον πήχη της διαπραγμάτευσης, εάν επιθυμεί να λάβει κάποιο καλύτερο από το υποδεικνυόμενο εις τον ανωτέρω χάρτη αποτέλεσμα

Συγχρονισμένος Παγκόσμιος Χρόνος. Ο UTC αναφέρεται συχνά και ως Zulu Time ή Παγκόσμιος Χρόνος. Ο UTC έχει αντικαταστήσει την Ώρα Γκρήνουιτς (GMT, ώρα του 1ου μεσημβρινού ή 0). Ωστόσο, ορισμένες φορές χρησιμοποιείται λανθασμένα ο όρος GMT στη θέση του UTC. Ο ορισμός του UTC βασίζεται στα ατομικά ρολόγια, συγκεκριμένα στο χρόνο TAI (International Atomic Time). Ωστόσο, λόγω επιβράδυνσης της περιστροφής της Γης γύρω από τον άξονά της, κατά καιρούς προστίθενται ακέραια δευτερόλεπτα στον UTC, έτσι ώστε η διαφορά στο δεκαδικό μέρος των UT1, UTC να μην υπερβαίνει τα 0,9 δευτερά, επιπλέον, δε, ο UTC να συμφωνεί με τη δυναμική της περιστροφής της Γης (http://el.wikipedia.org/wiki/Coordinated_Universal_Time).

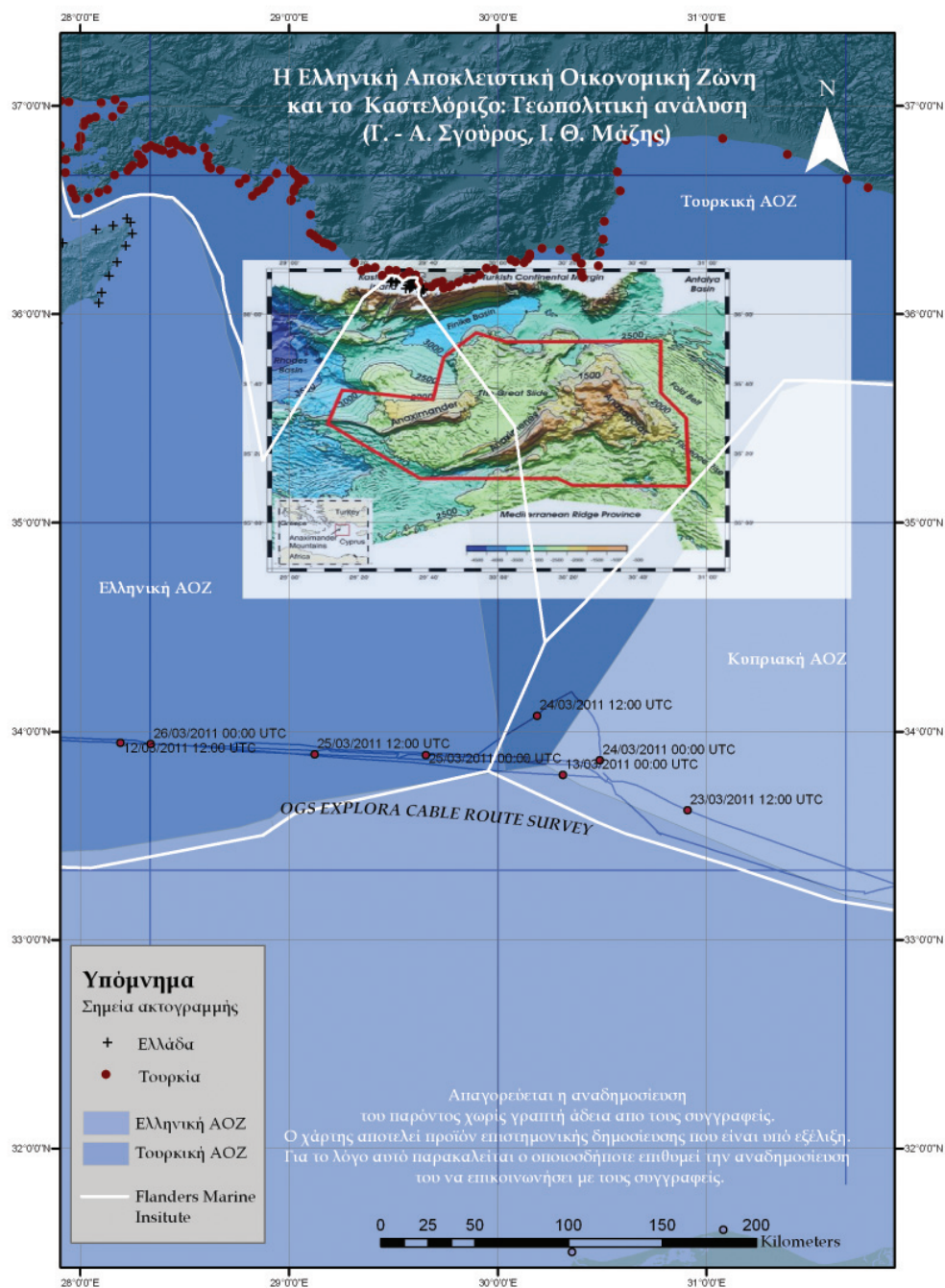
34. Ο Coordinated Universal Time (UTC) αποτελεί το διεθνές «σημείο αναφοράς χρόνου». Σε ελεύθερη απόδοση στα ελληνικά μεταφράζεται ως

τελικώς. Κοντολογίς, οι αρχιπελαγικού τύπου γραμμές βάσης στο αιγαιακό νησιωτικό σύμπλεγμα δεν πρέπει να απορρίπτονται εξαρχής ως παράλογες. Απλώς απαντούν στο νομικό παραλογισμό και την αυθαιρεσία της Άγκυρας ότι «τα νησιά του

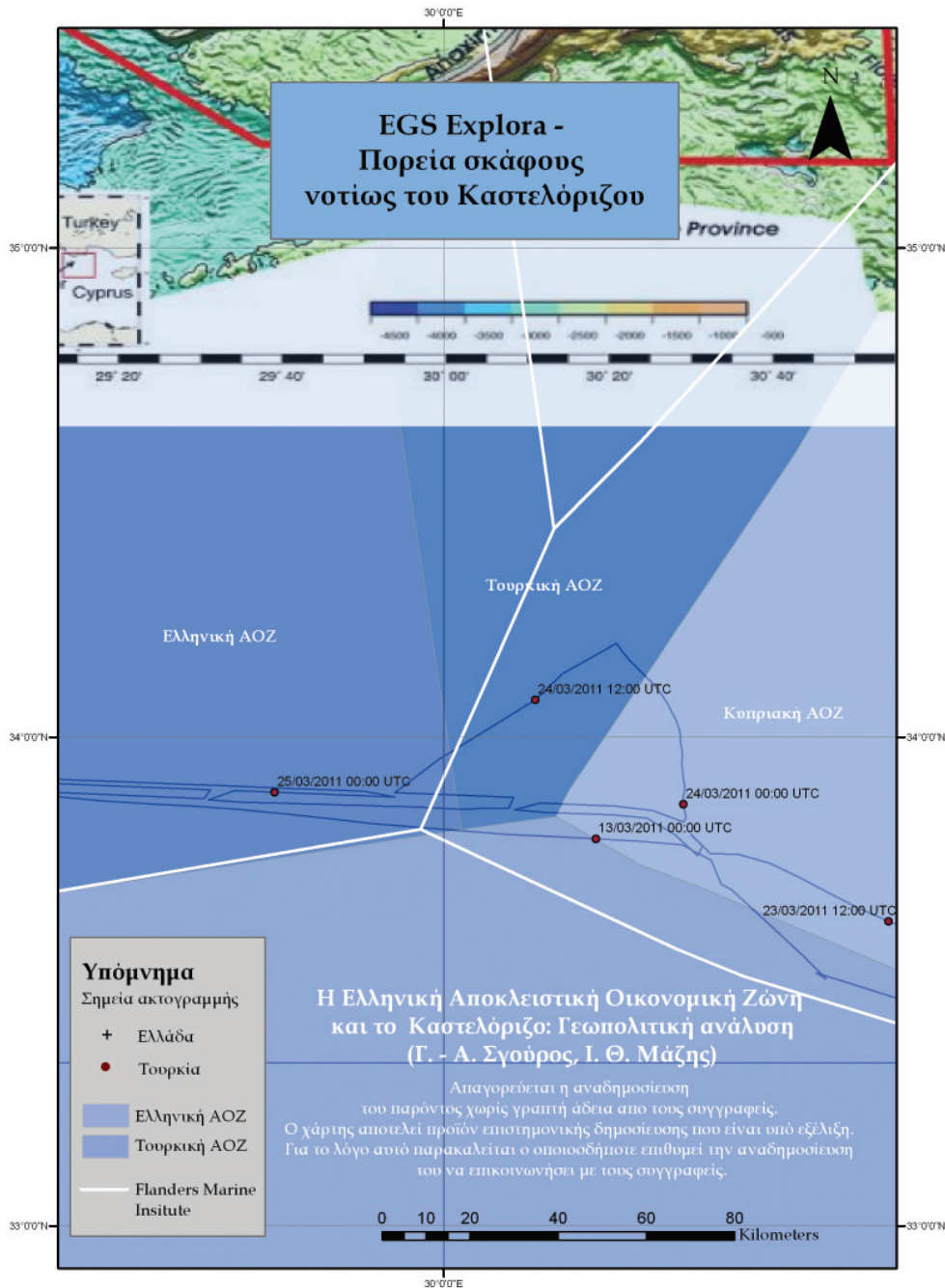
Αιγαίου δεν έχουν υφαλοκρηπίδα» και ότι «το Καστελόριζο ανήκει στη Μεσόγειο». Ας σκεφτούμε καλά: Τι θα αποσύρουμε ενώπιον ενός διεθνούς δικαστηρίου για να αποσύρει η Τουρκία αυτές τις πρωτοφανείς νομικές ανοησίες;

Η πορεία του OGS Explora σε γεωγραφικές συντεταγμένες

Γ. Μήκος	Γ. Πλάτος	Ημερομηνία	Ώρα (UTC)	Γ. Μήκος	Γ. Πλάτος	Ημερομηνία	Ώρα (UTC)
19.54864394	38.75627636	01/03/2011	12:00	34.31461988	32.30308265	16/03/2011	12:00
20.27412338	38.45941995	02/03/2011	00:00	34.69361293	32.10351989	17/03/2011	00:00
19.77606556	38.39994236	02/03/2011	12:00	34.70406405	32.09263813	17/03/2011	12:00
19.23230545	38.18801132	03/03/2011	00:00	34.52614056	32.1893837	18/03/2011	00:00
19.12773265	38.58146818	03/03/2011	12:00	34.74941083	32.09853237	18/03/2011	12:00
19.04123693	38.8907598	04/03/2011	00:00	34.55671241	32.16473256	19/03/2011	00:00
19.26997176	38.19838734	04/03/2011	12:00	34.4409488	32.24399508	19/03/2011	12:00
19.39012291	37.89053869	05/03/2011	00:00	34.46278109	32.22730121	20/03/2011	00:00
19.42593935	37.91982608	05/03/2011	12:00	34.43521931	32.21398326	20/03/2011	12:00
19.56320639	37.53244746	06/03/2011	00:00	34.58121474	32.1616878	21/03/2011	00:00
19.75520449	37.22816118	06/03/2011	12:00	34.69105333	32.10570531	21/03/2011	12:00
19.9995163	36.62879841	07/03/2011	00:00	34.73302836	32.09076871	22/03/2011	00:00
21.25258041	35.51248901	07/03/2011	12:00	34.36973676	32.34036047	22/03/2011	12:00
21.26920029	35.44261358	08/03/2011	00:00	32.50170482	33.02431731	23/03/2011	00:00
21.81561196	35.25304177	08/03/2011	12:00	30.90700531	33.6232053	23/03/2011	12:00
22.13413998	35.55149759	09/03/2011	00:00	30.4880118	33.86267863	24/03/2011	00:00
22.10950901	34.99135279	09/03/2011	12:00	30.18569885	34.07618242	24/03/2011	12:00
22.94419274	34.7589153	10/03/2011	00:00	29.65354848	33.88726912	25/03/2011	00:00
24.45665888	34.26915552	10/03/2011	12:00	29.12024033	33.89065352	25/03/2011	12:00
26.03069533	33.91794011	11/03/2011	00:00	28.33604448	33.9402963	26/03/2011	00:00
27.35336309	34.01424628	11/03/2011	12:00	26.54837781	33.97491121	26/03/2011	12:00
27.05243441	34.02014483	12/03/2011	00:00	24.63182485	34.20557862	27/03/2011	00:00
28.1903392	33.94621999	12/03/2011	12:00	22.86361943	34.79581268	27/03/2011	12:00
30.30942259	33.79252871	13/03/2011	00:00	21.11747214	35.65420847	28/03/2011	00:00
32.79504948	32.97828961	14/03/2011	00:00	19.58844488	37.09085205	28/03/2011	12:00
34.24536097	32.33772488	14/03/2011	12:00	19.45998169	37.21148163	28/03/2011	13:00
34.66414467	32.12105508	16/03/2011	00:00				

Εικ. 10. Παρατηρούμε ότι η διαδρομή του Explora διέρχεται εφαιπομενικώς ως προς τη δική μας χάραξη, δηλαδή από το πλέον στενό σημείο επαφής των ΑΟΖ Τουρκίας - Κύπρου. Η πορεία της αιφνίδιας καμπύλης μεταξύ των σημείων 1) 25/03/2011 00:00 UTC - 2) 24/03/2011 12:00 UTC και 3) 24/03/2011 00:00 UTC παρατηρούμε ότι βρίσκεται στο εσωτερικό της ΑΟΖ που χαράχτηκε από τους συγγραφείς με τη μέθοδο Voronoi και η Τουρκία θεωρεί δική της ΑΟΖ.

Εικ. 11. Λεπτομέρεια της εικόνας 9. Η πορεία του OGS Explora και το σημείο παρενόχλησης - παρέκκλισης από την προκαθορισμένη πορεία του (σε τετράγωνο πηλαίοιο). Κάτω το ίδιο σημείο σε σχέση με τις θεωρούμενες από την τουρκική αντίληψη για τα όρια της τουρκο-αιγυπτιακής, εβλθνο-τουρκικής, εβλθνο-κυπριακής και κυπρο-τουρκικής ΑΟΖ.

Συμπερασματικώς μπορούμε να καταλήξουμε ότι η Τουρκία, ανεξαρτήτως και υπεράνω οιοδήποτε νομοθετικού πλαισίου, «εγγράφει υποθήκες» εις βάρος της ελληνικής υφαλοκρηπίδας αλλά και της ΑΟΖ νοτίως του Καστελόριζου και μάλιστα μέσω παρενοχλήσεων επί ευρωπαϊκών εταιρειών, ώστε τα μηνύματά της να λαμβάνονται από ολόκληρη την ΕΕ. Το γεγονός αυτό

θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από την ελληνική πλευρά και να αξιοποιηθεί τις θετικές προσφορές που της γίνονται από πλευράς Τελ Αβίβ, διότι οι καθυστερήσεις και οι αμήχανες συμπεριφορές δίδουν αποθαρρυντικά μηνύματα προς τα κέντρα διαμόρφωσης οικονομικής και στρατηγικής ισχύος στη Νοτιο-ανατολική Μεσόγειο. Τα περισσότερα λόγια πλεονάζουν...

